

بسمه تعالی

کلیه وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی و استانداری‌ها

سلام علیکم؛

با احترام به پیوست دستورالعمل «نمونه اعمال مسئولیت (رئیس جمهور در اجرای قانون اساسی)» که پس از امضای رئیس جمهور محترم در تاریخ ۱۴۰۱/۵/۳ جهت اجرا ابلاغ گردیده است تقدیم می‌گردد. مطابق دستورالعمل مزبور هیأت پیگیری اجرای قانون اساسی متشکل از هفت شخص حقوقی و هشت نفر از حقوقدانان به ریاست رئیس جمهور تشکیل و تاکنون دو جلسه به ریاست معاون حقوقی رئیس جمهور (به عنوان نائب رییس هیأت) برگزار گردیده است. همچنین در راستای مردمی‌سازی اجرای قانون اساسی سامانه پیگیری اجرای قانون اساسی به آدرس www.asas.iripo.ir برای دسترسی آحاد ملت ایران و اعلام نقض قانون اساسی راه‌اندازی گردیده و خانه قانون اساسی نیز برای استفاده از نظرات حقوقدانان و نخبگان در ساختمان قانون اساسی راه‌اندازی گردیده است. علیهذا مستدعی است ضمن ابلاغ دستورالعمل مذکور به مسئولان ذیربط به معاونان و مدیران و مسئولان حقوقی تأکید فرمایند برای ایجاد شبکه اجرای قانون اساسی موضوع ماده (۸) دستورالعمل با معاونت قانون اساسی این معاونت همکاری شایسته مبذول دارند.

محمد دهقان

رونوشت:

لح اداره کل حوزه معاونت - ۱۴۰۱/۱۱/۲۷

«دستور العمل نحوه اعمال مسئولیت رئیس جمهور در اجرای قانون اساسی»

مقدمه

قانون اساسی به عنوان میثاق ملی و تجلی بخش اراده مردمی برای برخورداری از زندگی مادی و معنوی و منشوری برای تنظیم روابط عادلانه بین مردم و مسئولان حکومتی، سندی بدیل مورد وفاق ملت است. هرچند در گذشته بر اساس اصل «۱۱۳» قانون اساسی گام‌هایی برای اجرای اصول این سند ملی برداشته شده و توفیقاتی بدست آمده است لیکن توجه به بخشی از اصول و کم توجهی به بخشی دیگر هشدار برخی صاحب‌نظران را برانگیخته تا این میثاق ملی دستخوش اغراض گروهی قرار نگیرد.

شورای نگهبان به عنوان نهاد صیانت کننده از قانون اساسی با تفسیر اصل «۱۱۳» این قانون، مسئولیت رئیس جمهور در اجرای قانون اساسی را علاوه بر قوه مجریه شامل اصول اجرا نشده و بر زمین مانده این قانون مترقی اعلام کرد تا اجرای قانون اساسی به صورت یکپارچه و هماهنگ در همه سطوح حکومتی و ملی با رعایت اصل تفکیک نسبی قوا مورد اهتمام قرار گیرد.

تأکید سند تحول دولت مردمی بر «احیای حقوق و آزادی‌های اساسی ملت» و ترویج قانون‌گرایی و توجه به اصول قانون اساسی و قرار دادن این وظایف بر عهده معاونت حقوقی رئیس جمهور، ضرورت تحول در نحوه اجرای قانون اساسی و استفاده از اندیشمندان و صاحب‌نظران متعهد، مخصوصاً در حوزه حقوق و حقوق عمومی برای نیل به حاکمیت بیشتر قانون اساسی را مضاعف می‌سازد: از آنجا که آئین‌نامه نظارت بر اجرای قانون اساسی مصوب رئیس جمهور وقت به شماره ۱۳۸۶۵ مورخ ۱۳۹۱/۰۵/۰۷ از تحولات قانونی و اجتماعی مربوط، پشتیبانی لازم را نمی‌کند و از طرفی اجرای اصول قانون اساسی در قوه مجریه و اصول بر زمین مانده و اجرا نشده این قانون خواست ملت ایران می‌باشد، لذا دستورالعمل «نحوه اعمال مسئولیت رئیس جمهور در اجرای قانون اساسی» که متضمن حکم تشکیل هیأت پیگیری اجرای قانون اساسی است و به منظور مردمی‌سازی اجرای قانون اساسی، توسعه قانون‌گرایی، ترویج قانون اساسی، نهادینه شدن فرهنگ التزام به قانون اساسی، افزایش سرمایه‌های اجتماعی و بالا بردن هزینه نقض قانون اساسی در دستگاه‌های مختلف اجرایی و اداری تنظیم گردیده است جهت تأیید رئیس جمهور محترم تقدیم می‌گردد.

دستورالعمل «نحوه اعمال مسئولیت رئیس جمهور در اجرای قانون اساسی»

فصل اول – کلیات

ماده ۱: به منظور تحقق مسئولیت رئیس جمهور در اجرای قانون اساسی موضوع اصل «۱۱۳» این قانون و در چهارچوب نظریه تفسیری شماره ۹۱/۳۰/۴۷۱۴۲ مورخ ۹۱/۰۴/۱۲ شورای نگهبان و «قانون تعیین حدود وظایف و اختیارات و مسئولیت‌های ریاست جمهوری ایران» مصوب ۱۳۶۵/۰۸/۲۲، اهداف «دستورالعمل نحوه اعمال مسئولیت رئیس جمهور در اجرای قانون اساسی» به شرح زیر است:

۱. تحقق حاکمیت قانون در همه سطوح جامعه
۲. گسترش اجرای قانون اساسی در سطوح مختلف دستگاه‌های اجرایی
۳. نهادینه شدن فرهنگ التزام به قانون اساسی در کشور
۴. ارتقای اعتماد متقابل بین مردم و حکومت
۵. پیشگیری از نقض قانون اساسی و بالابردن هزینه نقض آن
۶. تثبیت حقوق عامه
۷. مردمی‌سازی اجرای قانون اساسی

ماده ۲: اختصارات به کار رفته در این دستورالعمل دارای معانی مشروح زیر است:

۱. هیأت پیگیری: هیأت پیگیری اجرای قانون اساسی
۲. معاون / معاونت حقوقی: معاون / معاونت حقوقی رئیس جمهور
۳. معاون / معاونت قانون اساسی: معاون / معاونت قانون اساسی معاونت حقوقی رئیس جمهور

فصل دوم – ساختارها

ماده ۳: هیأت پیگیری متشکل از اعضای زیر می‌باشد:

۱. رئیس جمهور (رئیس هیأت پیگیری)
۲. معاون حقوقی (نائب رئیس هیأت پیگیری)
۳. دادستان کل کشور
۴. وزیر دادگستری
۵. معاون امور مجلس رئیس جمهور
۶. دبیر هیأت دولت

۷. معاون قانون اساسی معاونت حقوقی رئیس جمهور

۸. ۸ نفر حقوقدان

تبصره ۱- اعضای حقوقی هیات پیگیری بر اساس ماده ۳ دستورالعمل، با حکم رئیس جمهور منصوب می‌شوند و اعضای حقوقدان هیات پیگیری با پیشنهاد معاون حقوقی و حکم رئیس جمهور برای مدت دو سال منصوب می‌شوند. انتخاب مجدد آنها بلامانع است.

تبصره ۲- معاون قانون اساسی، وظایف دبیر هیات پیگیری را بر عهده داشته و می‌تواند با هماهنگی معاون حقوقی، از حقوقدانان شاغل در قوای سه‌گانه یا سایر حقوقدانان و صاحب‌نظران (بدون حق رای) دعوت به عمل آورد.

تبصره ۳- عضویت اعضای حقیقی افتخاری است. اعضا نمی‌توانند به عنوان عضو هیات پیگیری با نهادهای عمومی و دستگاه‌های اجرایی مکاتبه داشته باشند.

ماده ۴: جلسه هیات پیگیری حداقل هر سه ماه یک‌بار تشکیل می‌شود و با حضور دو سوم اعضا رسمیت می‌یابد. معاون قانون اساسی موظف است یک هفته قبل از جلسه، دستور آن‌را به اطلاع اعضا برساند. تصمیمات هیات پیگیری با رای اکثریت مطلق حاضرین معتبر است که با امضای رئیس جمهور یا نائب رئیس ابلاغ می‌شود.

ماده ۵: ریاست جلسات هیات پیگیری با رئیس جمهور است و در صورت عدم حضور ایشان، معاون حقوقی، ریاست جلسه را بر عهده خواهد داشت.

ماده ۶: معاون قانون اساسی می‌تواند جهت بررسی موضوعات مربوط به اجرای قانون اساسی نسبت به تشکیل کمیته‌های تخصصی اقدام نماید. اعضای کمیته با حکم معاون حقوقی منصوب می‌شوند.

تبصره- نتایج بررسی کمیته‌های تخصصی پس از تنظیم، با پیشنهاد معاون قانون اساسی و تایید معاون حقوقی در دستور کار هیات پیگیری قرار می‌گیرد.

فصل سوم - صلاحیت‌ها

ماده ۷: صلاحیت‌های هیات پیگیری عبارت است از:

۱. برنامه‌ریزی در خصوص اجرای اهداف مندرج در ماده «۱» این دستورالعمل.
۲. بررسی و تشخیص موارد نقض کلان قانون اساسی و اقدام متناسب با آن‌ها.
۳. پیگیری تحقق اهداف عالیه مندرج در قانون اساسی.
۴. تعیین شاخص‌های سنجش وضعیت اجرای قانون اساسی در عرصه‌های مختلف.
۵. شناسایی موانع اجرای قانون اساسی و ارائه راهکارهای لازم.

۶. شناسایی اصول اجرا نشده قانون اساسی و اتخاذ تصمیم برای اجرای آن‌ها.

ماده ۸: معاون قانون اساسی موظف است با استفاده از اعتبارات موضوع ماده «۱۱» این دستورالعمل و ظرفیت ساختار اداری و سازمانی موجود، ضمن ایجاد و مدیریت کمیته‌های تخصصی و شبکه اجرای قانون اساسی در کشور، نسبت به شناسایی نقض قانون اساسی اقدام و موارد نقض کلان را به معاون حقوقی جهت طرح در هیات پیگیری پیشنهاد داده و نسبت به پیگیری مصوبات هیات پیگیری اقدام نماید.

تبصره- در غیر از موارد نقض کلان موضوع این ماده، مکاتبات و پیگیری لازم در موارد توقف، عدم اجرا یا نقض قانون اساسی توسط معاون قانون اساسی انجام می‌شود.

ماده ۹: در مواردی که عدم اجرا، توقف یا نقض اصول قانون اساسی، مصداق جرم یا تخلف باشد، معاون قانون اساسی ضمن بررسی موضوع، گزارش مربوطه را حسب مورد جهت رسیدگی به مراجع تخلفات اداری یا محاکم قضایی ارسال می‌کند.

ماده ۱۰: به منظور مردمی‌سازی اجرای قانون اساسی و صیانت از قانون اساسی و دریافت گزارش‌های مستند، معاونت قانون اساسی موظف است با استفاده از اعتبارات موضوع ماده «۱۱» این دستورالعمل از طریق ایجاد سامانه و به هر نحو دیگر امکان دسترسی عموم مردم به معاونت قانون اساسی را فراهم سازد.

ماده ۱۱ : همه ساله اعتبارات لازم برای هیات پیگیری اجرای قانون اساسی توسط معاون حقوقی پیش‌بینی و پس از موافقت رئیس جمهور با دستور ایشان جهت تامین اعتبار به مرجع ذی‌ربط ابلاغ می‌شود.

ماده ۱۲: تغییر در مفاد این دستورالعمل به پیشنهاد معاون حقوقی و با امضای رئیس جمهور انجام می‌شود.

ماده ۱۳: به موجب این دستورالعمل، آیین‌نامه شماره ۱۳۸۶۵ مورخ ۱۳۹۱/۰۵/۰۷ لغو می‌شود.

این دستورالعمل در «۱۳» ماده در تاریخ ۱۴۰۱/۰۵/۰۳ به امضای رئیس جمهوری اسلامی ایران رسید.